

השובר את האומנין פרק ששי בבא מציעא פג.

עין משפט
נר מצוה

(א) [ע' תוס' לעיל ג' ד"ה שבעה] (ב) [נ"ל מהו וגי' ר"ף ור"ש רכז בר רב הוגא] (ג) לעיל מט' (ד) [עיי' לעמוד הקודם] (ה) כ"ה: כ"ג, (ו) [גיטין פ"א: ט'] (ז) [לקמן פ"ו:].

תורה אור השלם

1 בי יתן איש אל רעהו קמור או שור או שדה וקבל בהמה לשמר ונת או נשבר או נשבה אין ראה: שבעת י"י תהיה בין שניהם אם לא שלח ידו במקלאת רעהו וקלח בקליו ולא ישלם: שמות כ"ב ט' 2 למען תלך בדרך טובים וארחות צדיקים תשמר: משלי ב' כ

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דדכו וכו' על כחו ונתן שני בדין: (ב) ד"ה עד שלח וכו' אין בהם. י"ב מינה דכ"פ הוה דף מט מנאר דש דכריס משום מחסרי אמנה:

גליון הש"ס

גמ' נשלם פלגא. עין ב"ב דף ט"ז ע"ב תוס' ד"ה איתמר:

הגהות הגר"א

[א] גמ' זיל אייתי ראיא. י"ב גי' הרי"ף ור"ש דלא פשה דע ועי' במלמנות:

ואפי' במקום מדרון נמי. היאך נפטר בשבועה במקום שני אדם רגילין להלך אל"כ מציא עדים: **היגא דאיכא ראיא.** במקום שעדים מנזיין: **נייסי ראיא.** ולא יפטר בשבועה כאיסי ור' מאיר אית ליה נתקל אנוס הוא הלך שומר שזר נמי פטור ודאיסי לית ליה: ה"ג ור' **חייא בר אבא וכו' ולא גרסינן אלא.** ומילתא באפי נפשיה ממרן הא דרמינן לעיל דר"מ אדר' מאיר צנתקל ואמר ר' אלעזר תברא וכו' ור' חייא בר אבא פליג אדר' אלעזר ואמר לעולם חד תנא הוא ונתקל ודאי פושע הוא והכא היינו טעמא דמיפטר בשבועה: **שבועה זו סקנס חכמים.** להיפטר זה ולקמיה מפרש מאי משתבע הא פשע: **שאם אי אסה.** פוטרו מן התשלומין כשנתקל אין לך אדם וכו' שדואג שלא יכשל ומשבר: **היכי משתבע.** לרבי חייא בר אבא אליבא דר"מ הא ודאי פושע הוא: **ואסא רבי יהודה.** לאיפלוגי ולמימר נתקל לאו פושע הוא אלא קריב לאנוס ולפשיעה ודמי לגניבה ואבדה ותקנת חכמים אין כאן אלא הא כי דיניה והאי כי דיניה: ז' אין גמרא **כרבי מאיר.** דשנייה פטורין בשבועה שמעתי אף אני ומיהו ממיה אני דנשלמא שומר חנם משתבע ללא פשע דלנא בעלמא כר' יהודה סבירא לי דנתקל לאו פושע הוא ולאו אנוס אלא שומר שזר כו': **כרסאקא.** רחצה: **זינא.** קורה היואל מן הכותל וזולגת לרשות הרבים: **איסי ראיא.** ואינו נאמן בשבועה אלא בעדים: **זנינים לך.** קניתי לך: **וסקיפו להו.** החמינו: **קלא איסי להו.** אימת החמינו ואכל מי היו ושל מי היו שמה שך היו או קנית מומן בדמים פחומים ולא אלנך החמינו: **דרדו באגרא.** מוט כפוף באמצעו ונתנו על כחו (ה) ונשא שני בדין: **בשני ראשו ונושא צו משא כבד:** **משלם פלגא.** פועל שקבל עליו להוליך חביות ממקום למקום ונשאם בלותו מוט ונשבר משלם פלגא: **מאי טעמא נפיש להו.** ולא היה להטעינו לצדו: **ונוטר לפרי.** וכיון דאינו ראוי לשני משאות דרך בני אדם להתחזק ולטוענו כחמד הלך דמי נמי לאנוס: **דרדו צדיגאל.** עץ מפולל בראשו וקוצר צו משא שני בני אדם ומכניס זארו בין שני פלגיו ומוטל על צ' כתפיו וקורין אותו בלשון אשכנז גבלי"א וראשו של מטה ארוך וכשעומד לפוש מליגו בקרקע: **משלם כוליה.** שפשיעה היא שהרצה במשא שני בני אדם: **סקולאי נושאי משאות ותברו ליה שלא במקום מדרון ובפשיעה אי נמי צדיגאל:** **בדרך טובים.** לפנים משורת הדין: **וארחוס לדיקים תשמור.** ספייה דקרא הוא:

הדרן עלך השובר את האומנין

השובר את הפועלים. אינו יכול לכוף. בגמרא פריך פשיטא: **מטיקה.** ליפתן: **בשעתו.** בעת מלכותו דמלך והדיוט הוה:

שסם בני אברהם יצחק ויעקב. וסעודתו של אברהם גדולה משל שלמה דמפרש בגמרא: **עד שלא הסחילו במלאכה.** דאין כאן אלא דברים ודברים אין בהם (י) משום מחסרי אמנה דלילו משהחילו לא תוכל לחזור: **גמ' דפשא.** הוסיף על שכן משאר פועלין:

ואפילו במקום מדרון נמי התינה היכא דליכא ראיא אבל היכא דאיכא ראיא נתיי ראיא ונפטר דתניא איסי בן יהודה אומר יאין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם (ה) הא יש רואה יביא ראייה ויפטר ור' חייא בר אבא א"ר יוחנן ש"שבועה זו תקנת חכמים היא שאם אי אתה אומר כן אין לך אדם המעביר חבית לחבירו ממקום למקום היכי משתבע אמר רבא שבועה שלא ככוונה שברתי ואתא ר' יהודה למומר שומר חנם ישבע נושא שזר ישלם האי כדנינה והאי כדנינה ואתא ר' אלעזר למומר אין גמרא כר"מ ומיהו תמיה אני אם יכולים זה וזה לישבע בשלמא שומר חנם משתבע שלא פשע בה אלא שומר שזר אמאי משתבע כי לא פשע נמי בעי שלומי ואפילו שומר חנם נמי הא תינח במקום מדרון שלא במקום מדרון מי מצי משתבע שלא פשע ואפילו במקום מדרון נמי הא תינח היכא דליכא ראיא היכא דאיכא ראיא נתיי ראייה ויפטר דתניא איסי בן יהודה אומר יאין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם הא יש רואה יביא ראייה ויפטר ההוא גברא דהוה קא מעבר חביתא דחמרא בריסתקא דמחוזא ותברה בזיזא דמחוזא אתא לקמיה דרבא א"ל ריסתקא דמחוזא שכיחי בה אינשי זיל אייתי ראיא (א) ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי יוסבירא לן כוותיה יהוהא גברא דא"ל לחבריה זיל זבין לי ארבע מאה דני חמרא אזל זבן ליה לסוף אתא לקמיה א"ל זבני לך ארבע מאה דני חמרא ותקיפו להו אתא לקמיה דרבא א"ל יארבע מאה דני חמרא תקיפי קלא אית לה למילתא זיל אייתי ראייה דמעיקרא כי מזבנת להו חמרא מעליא הוה ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי יוסבירא לן כוותיה יאתקין רב חייא בר יוסף בסיכרא הני דדרו באגרא ואיתבר גשלים פלגא מאי טעמא נפיש אחד ונוטר לתרי קרוב לאנוס וקרוב לפשיעה בדיגאל משלם כולה רבה בר בר ח' חגן תברו ליה הנהו שקולאי חביתא דחמרא שקל לגלימייהו אתו אמרו לרב אמר ליה הב להו גלימייהו אמר ליה דינא הכי אמר ליה אין למען תלך בדרך טובים יהיב להו גלימייהו אמרו ליה עניי אנן וטרחינן כולה יומא וכפינן ולית לן מידי אמר ליה זיל הב אגרייהו א"ל דינא הכי אמר ליה אין יארחות צדיקים תשמור:

השובר את הפועלי' ואמר להם להשכים ולהעריב. פי ר"י בששכין סתמא ואמר להם אחר שהשכין כבר להשכים ולהעריב אצל אס התנה מעיקרא הכל לפי תנאו: פועל

אתה אומר כן אין לך אדם המעביר חבית לחבירו ממקום למקום היכי משתבע אמר רבא שבועה שלא ככוונה שברתי ואתא ר' יהודה למומר שומר חנם ישבע נושא שזר ישלם האי כדנינה והאי כדנינה ואתא ר' אלעזר למומר אין גמרא כר"מ ומיהו תמיה אני אם יכולים זה וזה לישבע בשלמא שומר חנם משתבע שלא פשע בה אלא שומר שזר אמאי משתבע כי לא פשע נמי בעי שלומי ואפילו שומר חנם נמי הא תינח במקום מדרון שלא במקום מדרון מי מצי משתבע שלא פשע ואפילו במקום מדרון נמי הא תינח היכא דליכא ראיא היכא דאיכא ראיא נתיי ראייה ויפטר דתניא איסי בן יהודה אומר יאין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם הא יש רואה יביא ראייה ויפטר ההוא גברא דהוה קא מעבר חביתא דחמרא בריסתקא דמחוזא ותברה בזיזא דמחוזא אתא לקמיה דרבא א"ל ריסתקא דמחוזא שכיחי בה אינשי זיל אייתי ראיא (א) ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי יוסבירא לן כוותיה יהוהא גברא דא"ל לחבריה זיל זבין לי ארבע מאה דני חמרא אזל זבן ליה לסוף אתא לקמיה א"ל זבני לך ארבע מאה דני חמרא ותקיפו להו אתא לקמיה דרבא א"ל יארבע מאה דני חמרא תקיפי קלא אית לה למילתא זיל אייתי ראייה דמעיקרא כי מזבנת להו חמרא מעליא הוה ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי יוסבירא לן כוותיה יאתקין רב חייא בר יוסף בסיכרא הני דדרו באגרא ואיתבר גשלים פלגא מאי טעמא נפיש אחד ונוטר לתרי קרוב לאנוס וקרוב לפשיעה בדיגאל משלם כולה רבה בר בר ח' חגן תברו ליה הנהו שקולאי חביתא דחמרא שקל לגלימייהו אתו אמרו לרב אמר ליה הב להו גלימייהו אמר ליה דינא הכי אמר ליה אין למען תלך בדרך טובים יהיב להו גלימייהו אמרו ליה עניי אנן וטרחינן כולה יומא וכפינן ולית לן מידי אמר ליה זיל הב אגרייהו א"ל דינא הכי אמר ליה אין יארחות צדיקים תשמור:

הדרן עלך השובר את האומנין

השובר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב ימקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב אינו רשאי לכוף מ'מקום שנהגו לזון זיון לספק במתיקה יספק הכל כמנהג המדינה (ה) מעשה בר' יוחנן בן מתיא שאמר לבנו צא שכור לנו פועלין הלך ופסק להם מזונות וכשבא אצל אביו אמר לו בני אפילו אם אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהן שהן בני אברהם יצחק ויעקב אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד רבן שמעון בן גמליאל אומר לא היה צריך לומר הכל כמנהג המדינה: **גמ' פשיטא לא צריכא דטפא להו אאגרייהו מהו דתימא אמר להו הא דטפאי לכו אאגרייכו אדעתא דמקדמיתו ומחשכיתו בהדאי קא משמע לן דאמרו ליה האי דטפת לן אדעתא דעבדינן לך עבידתא שפירתא אמר ריש לקיש פועל**

עד שלא הסחילו במלאכה. דאין כאן אלא דברים ודברים אין בהם (י) משום מחסרי אמנה דלילו משהחילו לא תוכל לחזור: **גמ' דפשא.** הוסיף על שכן משאר פועלין: **בכניסמו**

צו א מיי פ"ג מהל' שכיבות הל' ב ועי' בהשגות ובמ"מ סמג עשין פטו טוש"ע ח"מ סי' דש סעי' א: ב [מיי' פ"ז מהל' שאלה הל' ג טוש"ע ח"מ סי' קפז סעי' א]: צו ג מיי פ"ג מהל' שכיבות הלכה א סמג שס טוש"ע ח"מ סי' דש סעי' א [וסר לרד סעי' ג] וסי' ש"ה ס"א: צח ד ה ר מיי פ"ג מהל' שולחין ושוחפין הל' ט סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קפז סעי' ב: צח ז מיי פ"ג מהל' שכיבות הל' א סמג עשין פטו טוש"ע ח"מ סי' דש סעי' ב: א ה מיי פ"ג מהל' שכיבות הל' א סמג עשין פטו טוש"ע ח"מ סי' דש סעי' א: ב ט מיי שס טוש"ע שס סעי' ב: ג י (מיי' שס) טוש"ע שס סעי' א:

לעוי רש"י
גב"א. קלשון (בגרמנית).

מוסף רש"י
צא ואמור להם כו'. שזיה את בנו לחזור בתנאו עד שלא יתחילו במלאכה ולפסוק להם מזונות קלים (לעיל פ"ט).